

General Haller w Toruniu

W środę, 18 stycznia 2017 r. będziemy obchodzić w Toruniu 97. rocznicę powrotu miasta do wolnej Polski w 1920 r. To okazja do przypomnienia historii tego wydarzenia.

28 czerwca 1919 r. zostaje podpisany traktat wersalski. Niemcy zobowiązują się w nim do oddania Polsce określonych ziem, w tym Pomorza. Rozmowy z Niemcami w tej sprawie prowadzi komisarz Naczelnej Rady Ludowej Stefan Łaszewski, przyszły wojewoda pomorski.

1 sierpnia 1919 r. powstaje Ministerstwo byłej Dzielnicy Pruskiej. Utworzone jest także województwo pomorskie na terytoriach przyznanych Polsce. Jego stolicą zostaje Toruń. 17 października 1919 r. dr Stefan Łaszewski obejmuje urząd wojewody pomorskiego.

15 stycznia 1920 r. wojskowi członkowie Komisji Odbiorczej Dowództwa Okręgu Generalnego Pomorze w polskich mundurach żołnierskich, które wywołują sensację na toruńskich ulicach, przejmują od niemieckiego dowództwa twierdzę Toruń. W tym dniu w kościele garnizonowym odbywa się pożegnalne nabożeństwo dla wojsk niemieckich stacjonujących w Toruniu.

18 stycznia 1920 r. dr Otton Steinborn zostaje powołany na stanowisko komisarycznego prezydenta Torunia. Tego dnia od rana wojska niemieckie zaczynają opuszczać Toruń, maszerując przez ul. Chełmińską. Nie dochodzi do żadnych zamieszek. Równocześnie z wymarszem wojsk niemieckich następuje przejęcie Torunia przez oddziały Straży Ludowej. Miasto jest dekorowane i przygotowywane do przyjęcia wojska polskiego dopiero po wyjściu niemieckich wojsk (Niemcy nie zezwolili na dekorację miasta przed wyjściem swoich wojsk z miasta). O godz. 12.00 na lewym brzegu Wisły rozlegają się trzy salwy armatnie, sygnalizujące rozpoczęcie przejmowania Torunia przez wojsko polskie. Przez most kolejowy docierają do Dworca Miejskiego dwa pociągi pancerne: „Wilk” i „Boruta”. Jako pierwsza wkracza do miasta, idąc od strony Inowrocławia, Dywizja Pomorska dowodzona przez płk. Stanisława Skrzyńskiego. W sumie Toruń przyjmuje wówczas 24.000 polskich żołnierzy. Powitanie wojska następuje na placu przed Dworcem Miejskim, który nosi obecnie nazwę placu 18 stycznia. Program tego dnia przewiduje przekazanie Polakom przez nadburmistrza Arnolda Hassego władzy nad miastem. Akt ten ma miejsce w Ratuszu Staromiejskim. Na wieżach ratusza zostają wywieszane polskie flagi narodowe, a zgromadzeni na rynku torunianie odśpiewują hymn narodowy.

21 stycznia 1920 r. do Torunia przyjeżdża dowódca Frontu Pomorskiego generał Józef Haller i jego sztab. Uroczystość powitania odbywa się na kolejowym Dworcu Miejskim. Generał Haller ze swoją świtą przejeżdża konno od Dworca Miejskiego przez ul. Warszawską, plac i ulicę św. Katarzyny, Rynek Nowomiejski, ul. Królowej Jadwigi, Szeroką na Rynek Staromiejski. Wojewoda Stefan Łaszewski i prezydent Torunia Otton Steinborn z generałem Hallerem wychodzą następnie na balkon ratusza od strony poczty, skąd gen. Haller wygłasza okolicznościowe przemówienie. Padają w nim znamienne słowa: „tu była, jest i będzie tylko Polska”.

W tym dniu na placu przy ul. Odrodzenia odprawiona zostaje uroczysta Msza św. polowa, a wieczorem w Dworze Artusa odbywa się uroczysty raut ku czci gen. Józefa Hallera. Tak więc postacią ściśle związaną z powrotem Torunia do Macierzy jest właśnie gen. Józef Haller – Honorowy Obywatel Torunia.